

MUNKAERŐ-KÍNÁLAT ÉS GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS

A Költségvetési Tanács és a Magyar
Közgazdasági Társaság közös
konferenciája

Fazekas Károly
Főigazgató, MTA KRTK

Budapest

2013. július 16.

Bevezetés

„The real voyage of discovery consists, not in seeking new landscapes, but in having new eyes.”

„Az igazi felfedező utazás lényege nem új tájak keresésében, hanem új látásmód birtoklásában rejlik.”

(Marcel Proust)

Előadásvázlat

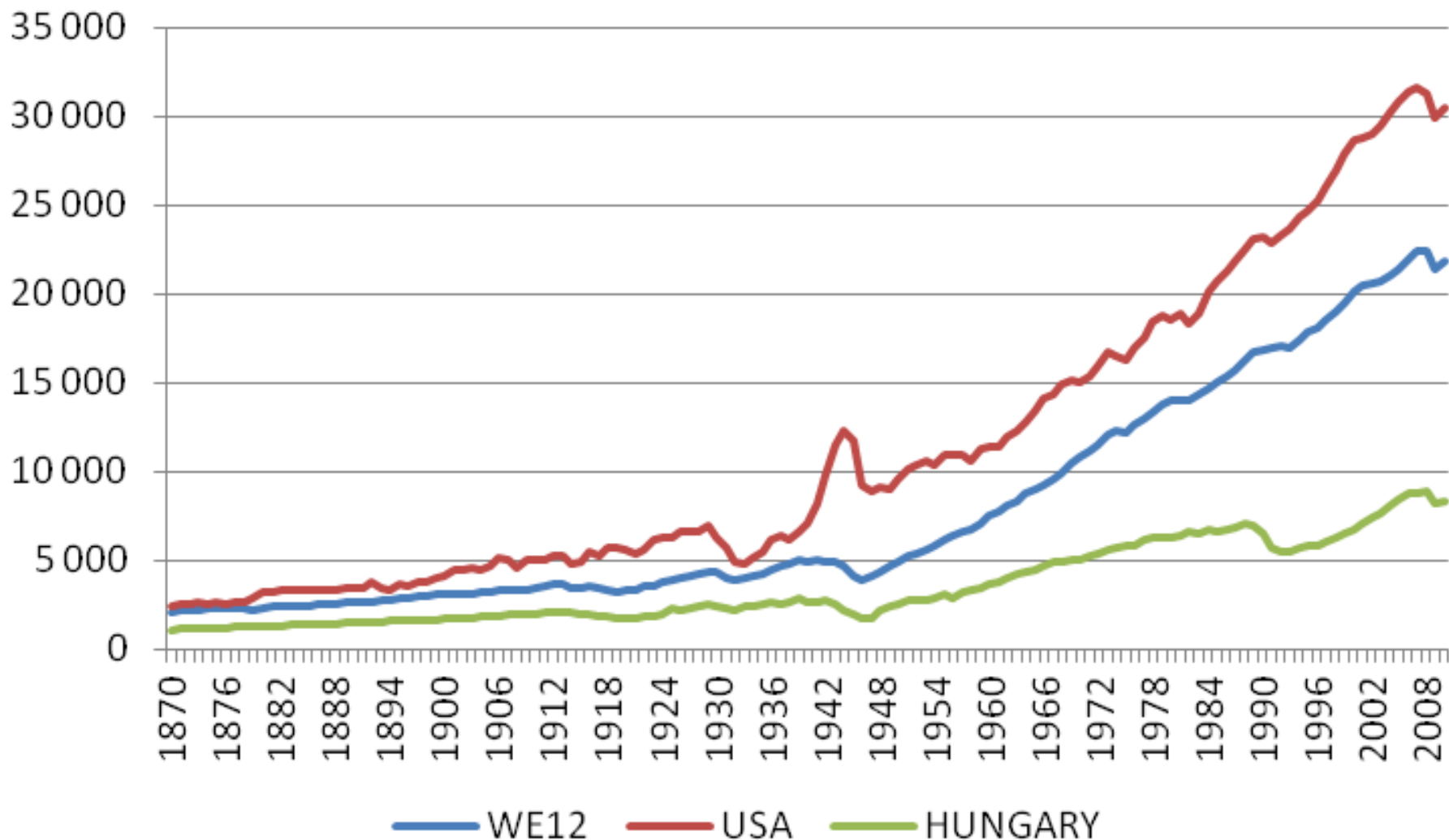
3

- I. Magyarország növekedése nemzetközi összehasonlításban**
- II. A növekedés forrásai - új perspektívából**
- III. Szakpolitikai megfontolások**

I. Magyarország növekedése nemzetközi összehasonlításban

Egy főre eső GDP alakulása, 1870-2010 (1990 Int.GK\$)

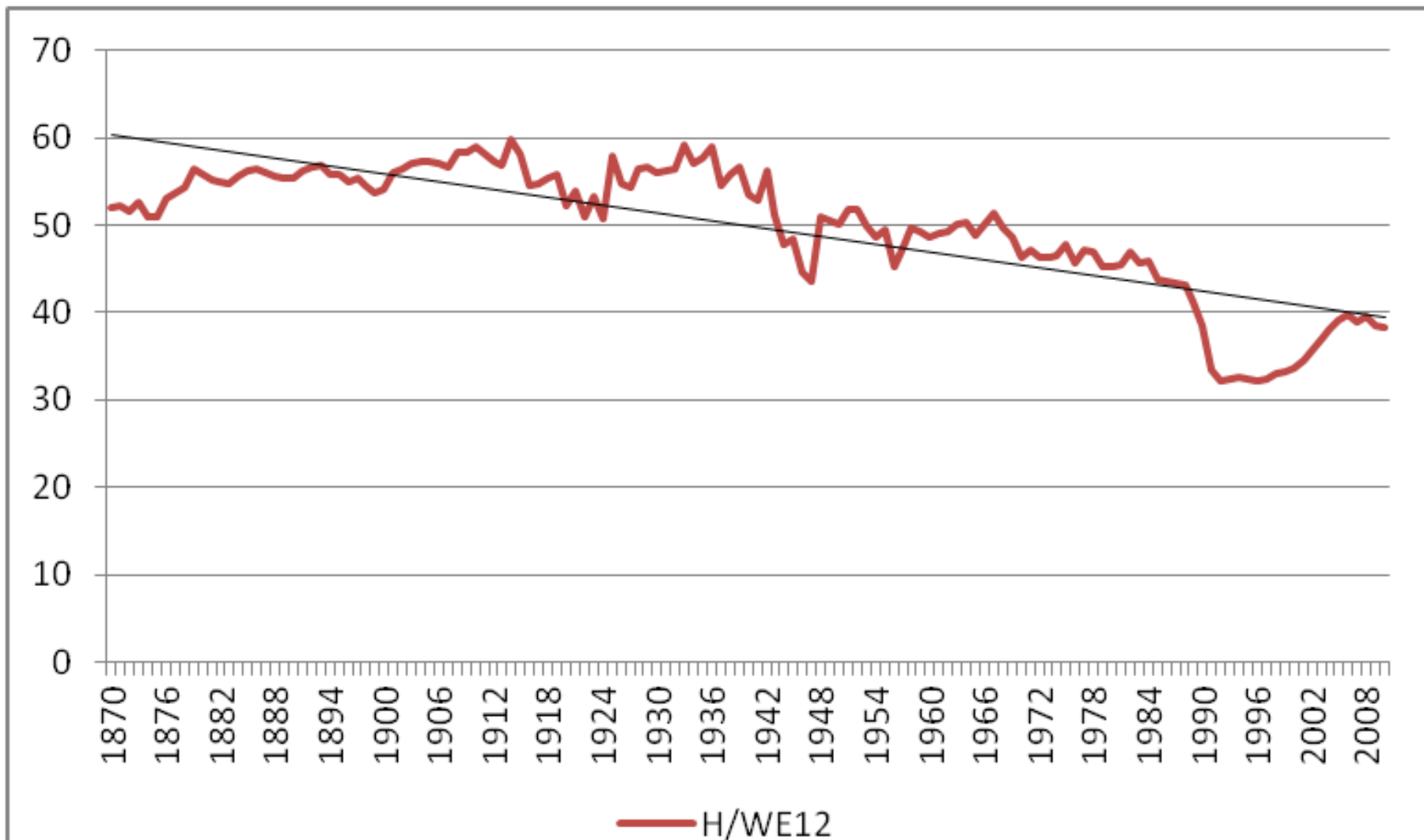
5

Forrás: Maddison Project <http://www.ggdcc.net/maddison/maddison-project/home.htm>

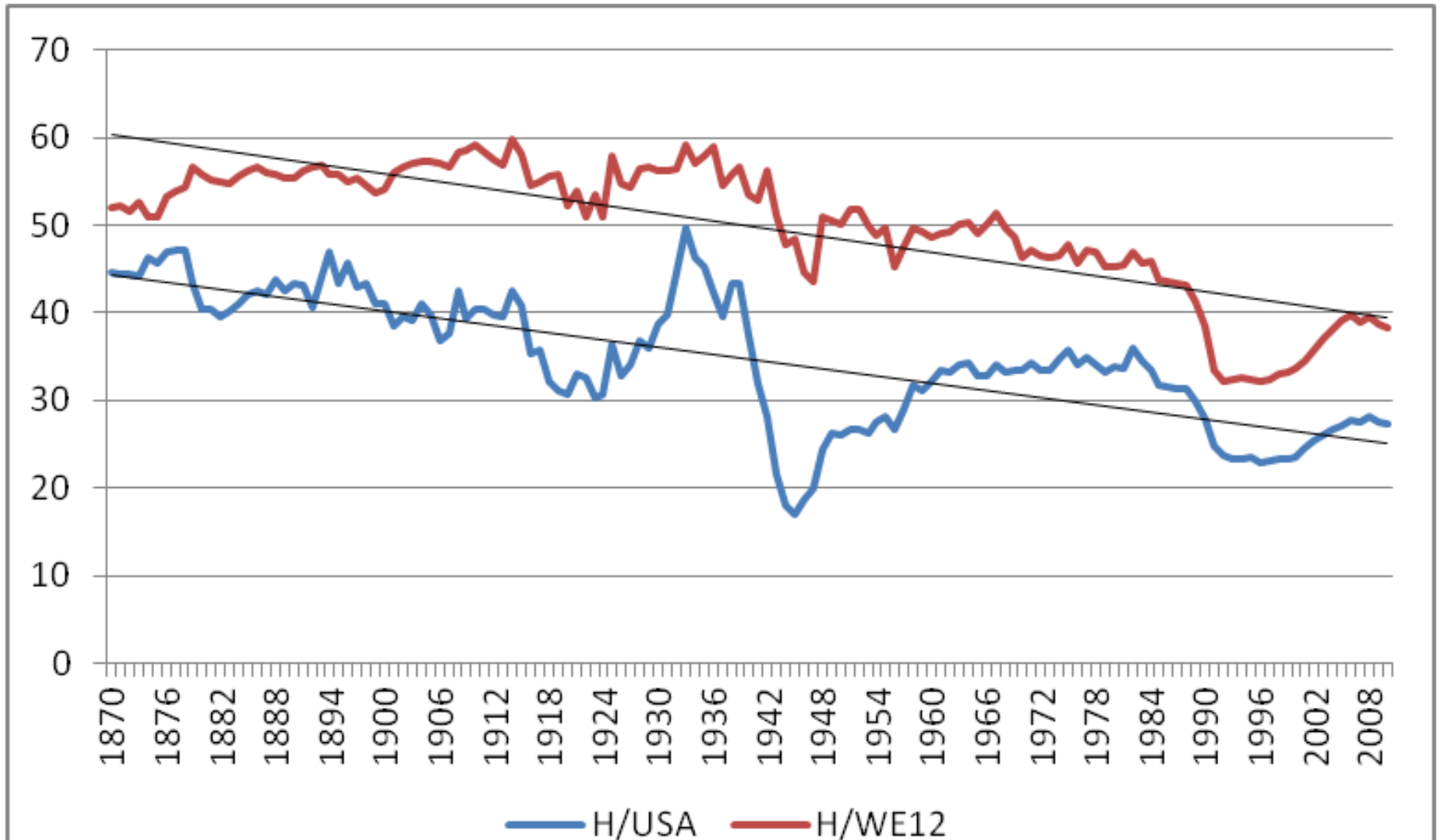
Egy főre eső GDP Magyarországon (12WE = 100)

6

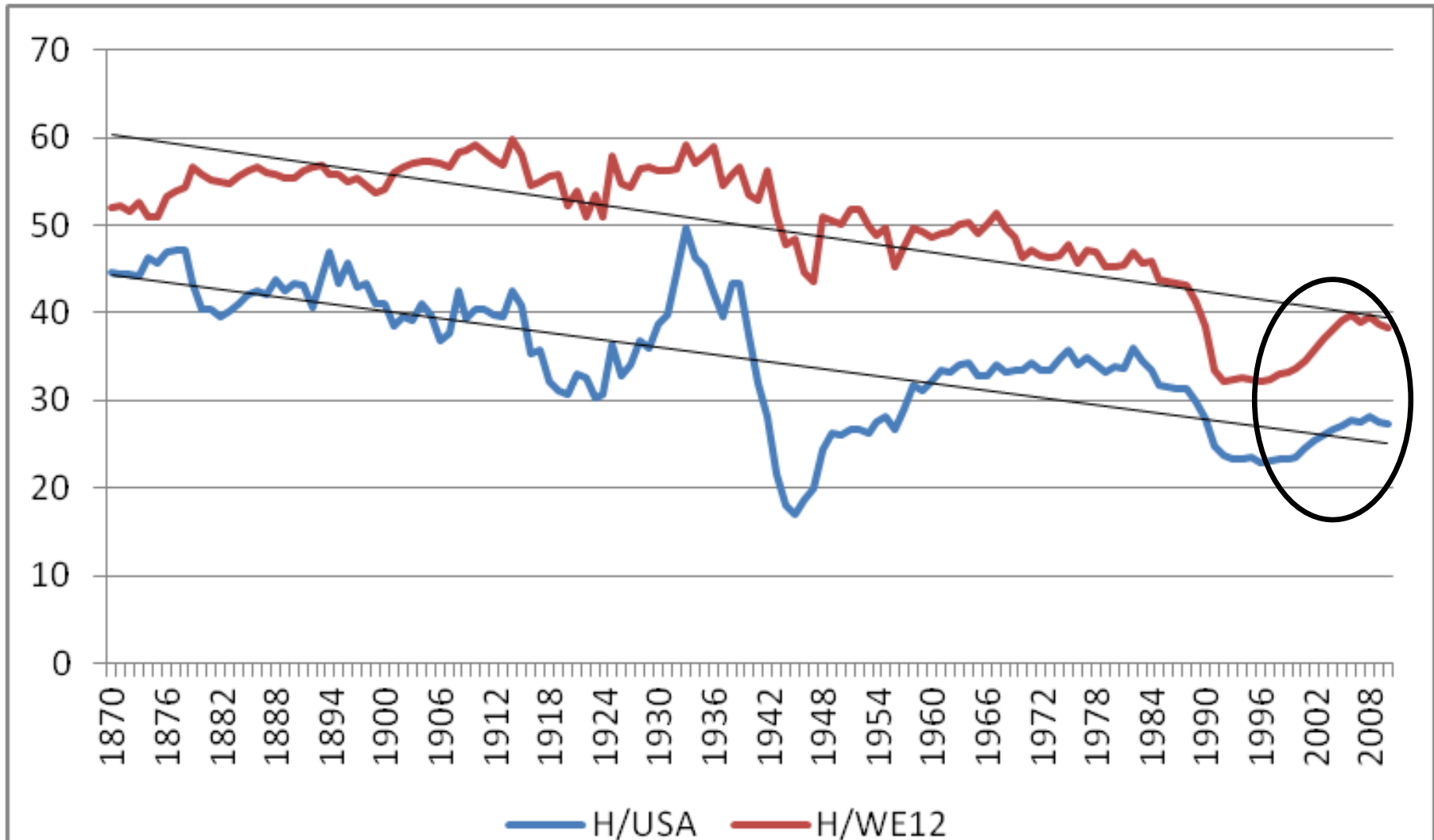
Egy főre eső GDP Magyarországon (12WEU = 100, USA = 100)

7

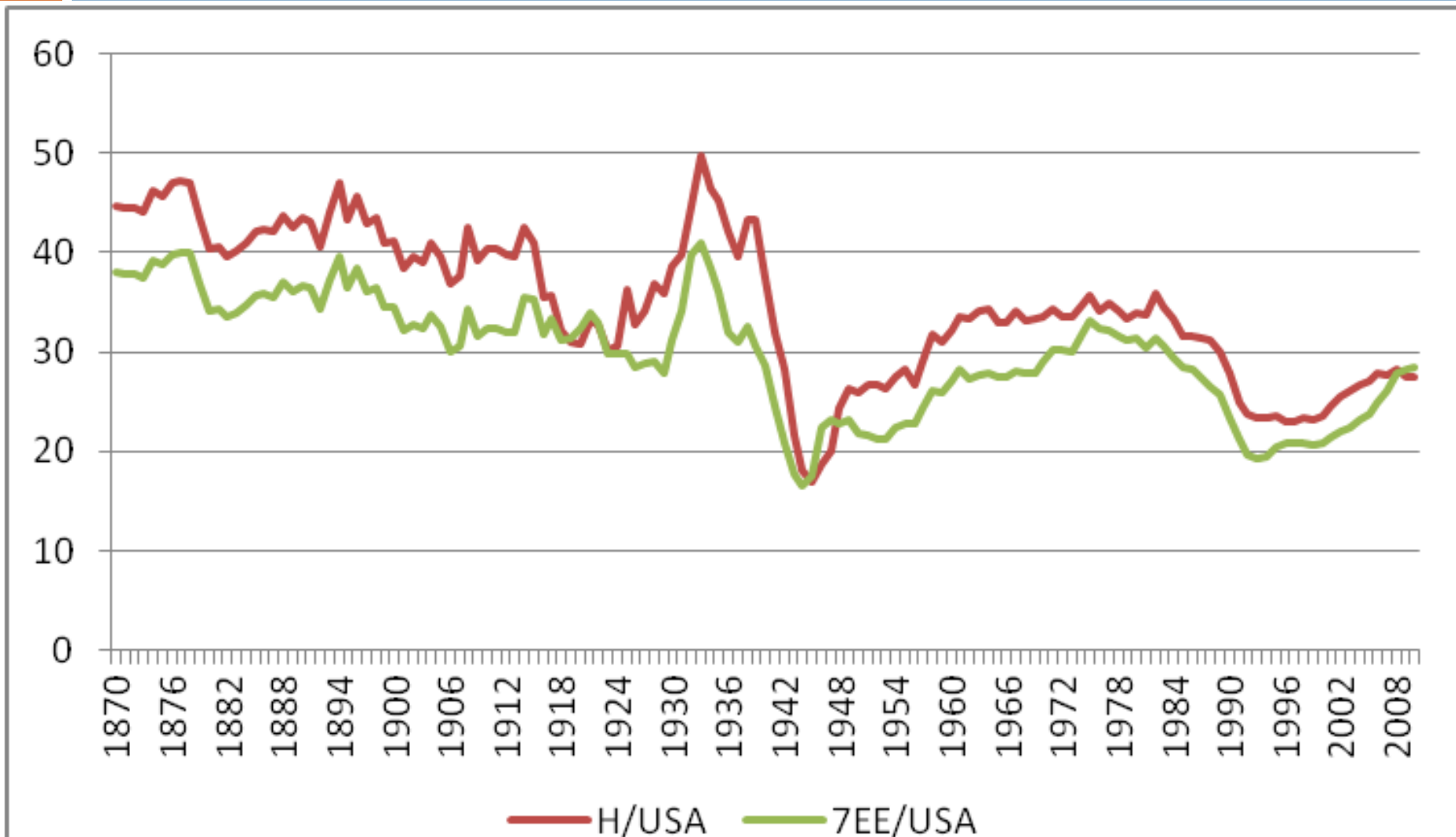
Egy főre eső GDP Magyarországon (12WEU = 100, USA = 100)

8

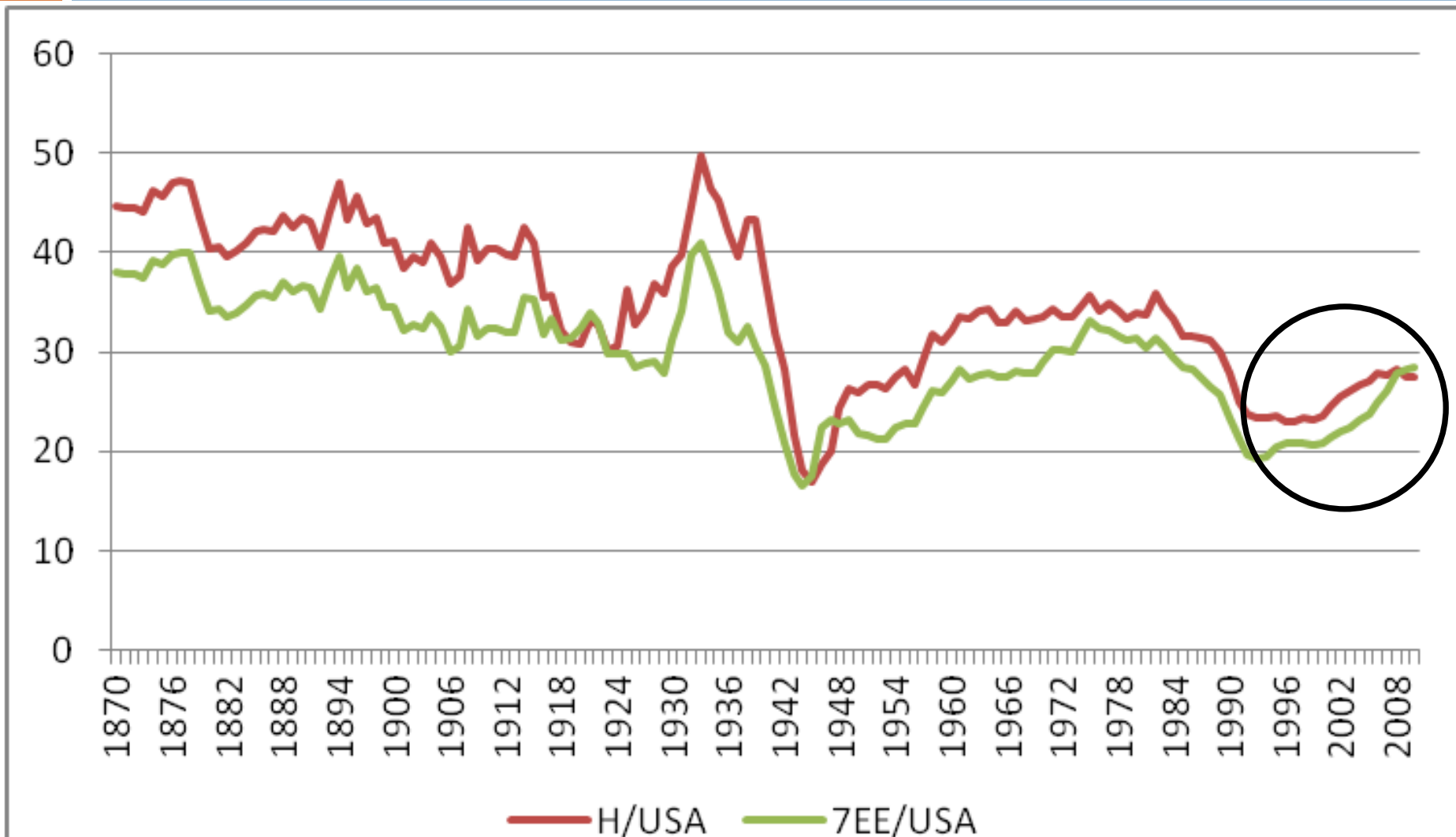
Egy főre eső GDP Magyarországon és hét közép-kelet európai országban (USA = 100%)

9

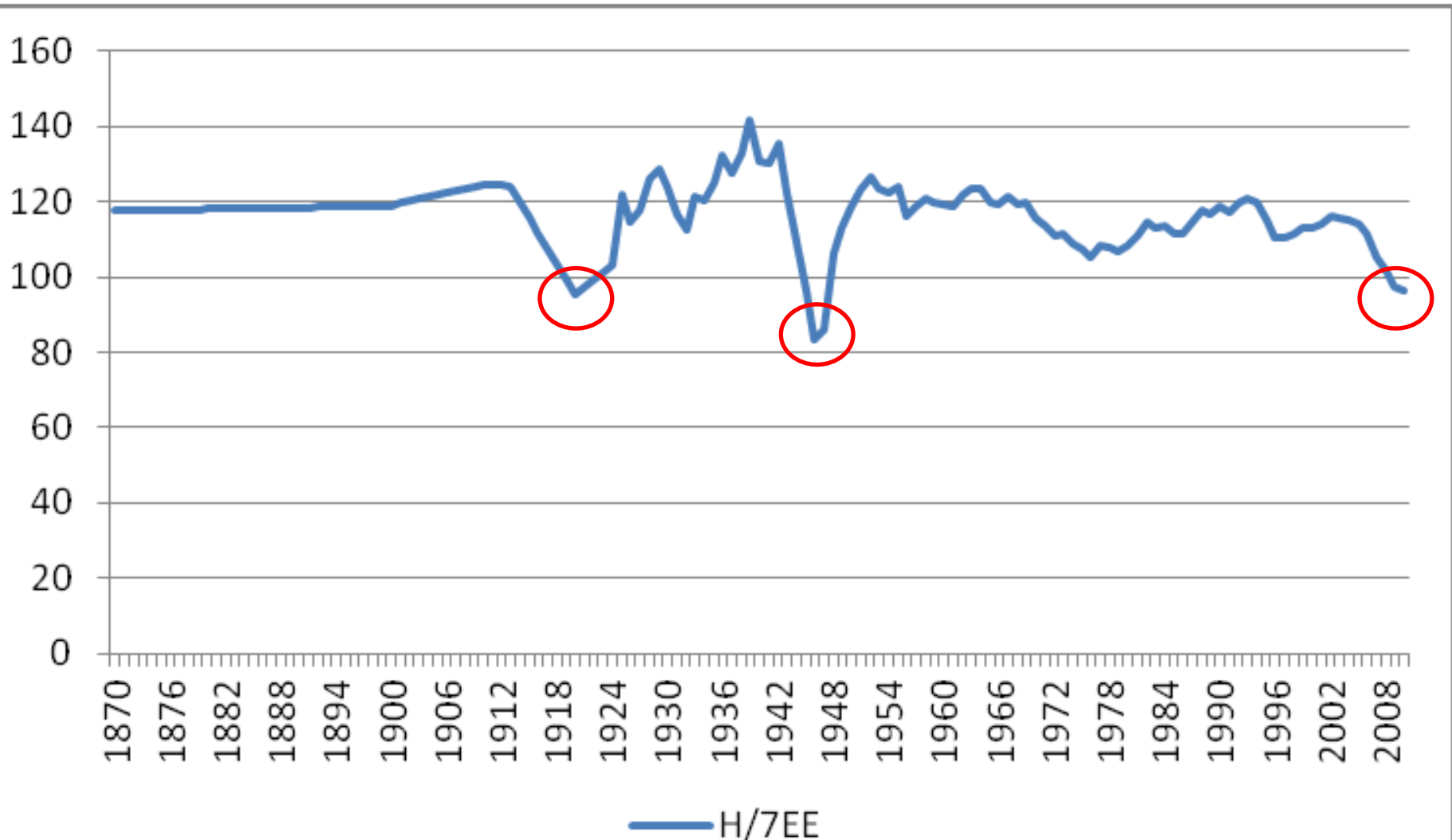
Egy főre eső GDP Magyarországon és hét közép-kelet európai országban(USA = 100%)

10

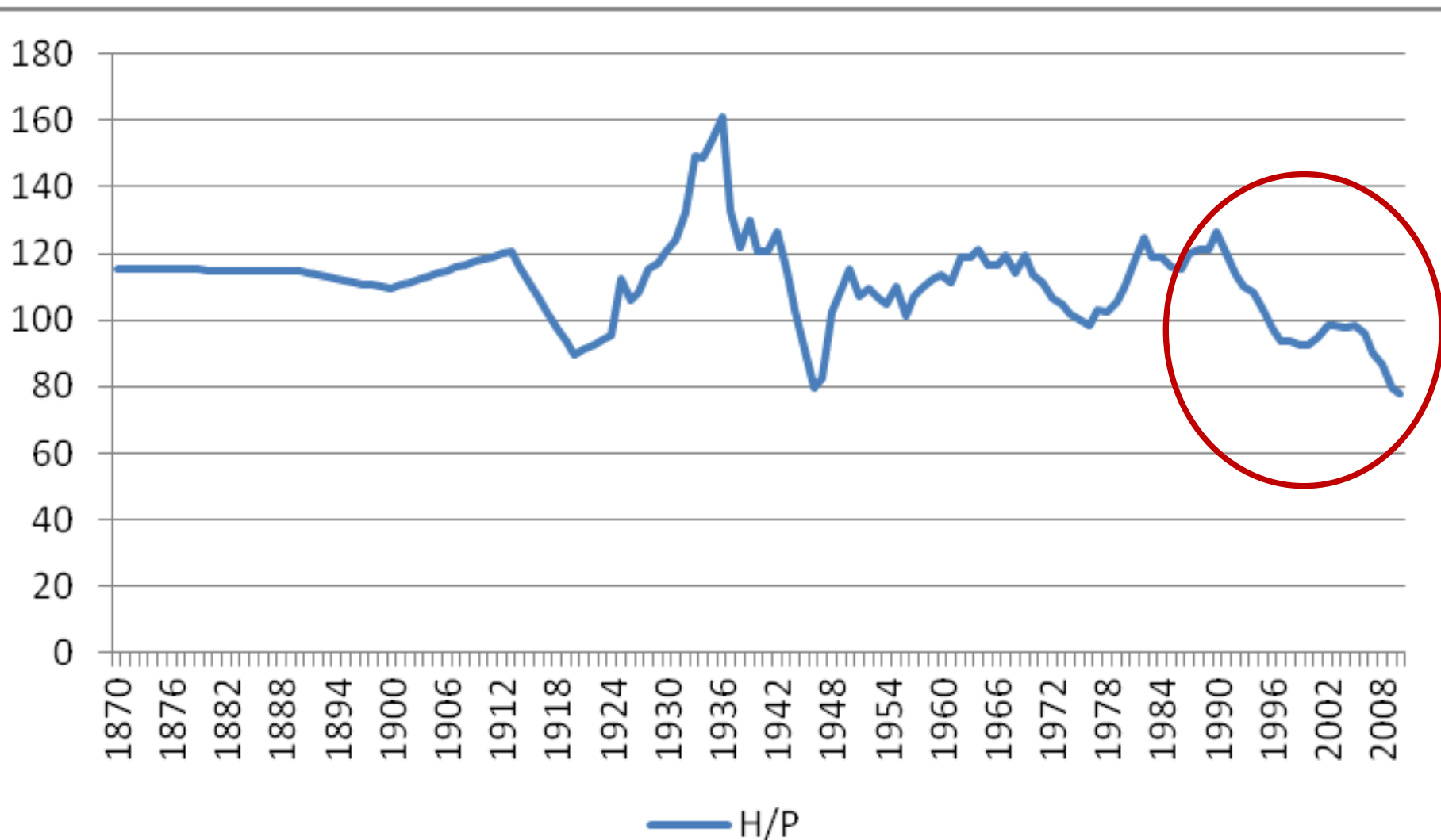
Egy főre eső GDP Magyarországon (7EE = 100%)

11

Egy főre eső GDP Magyarországon (Lengyelország = 100%)

12

Hozzájárulás a GDP-hez és az egy főre jutó GDP, 2009

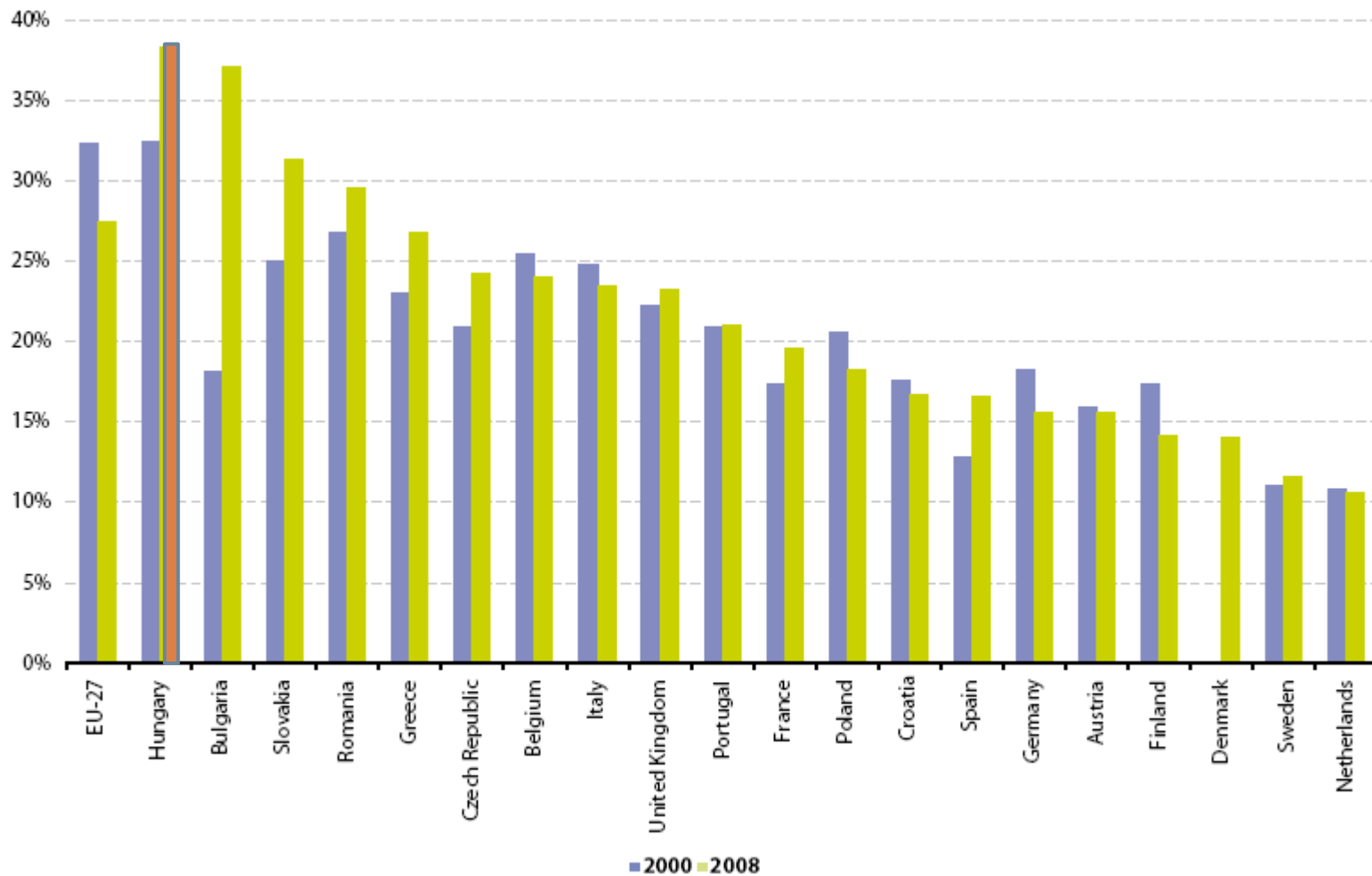
13

Forrás: KSH

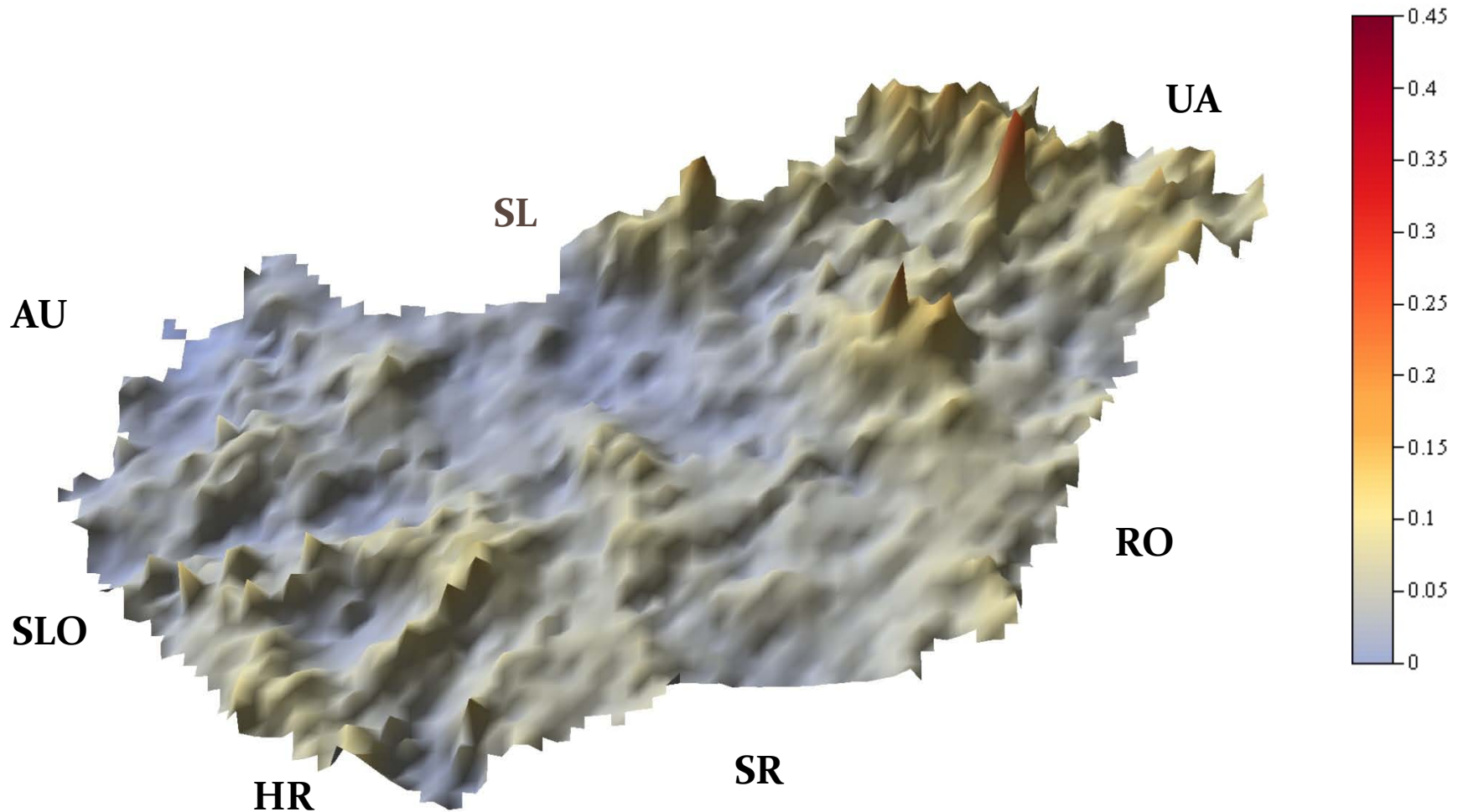
GDP regionális különbségeinek szórása (2000 – 2008)

14

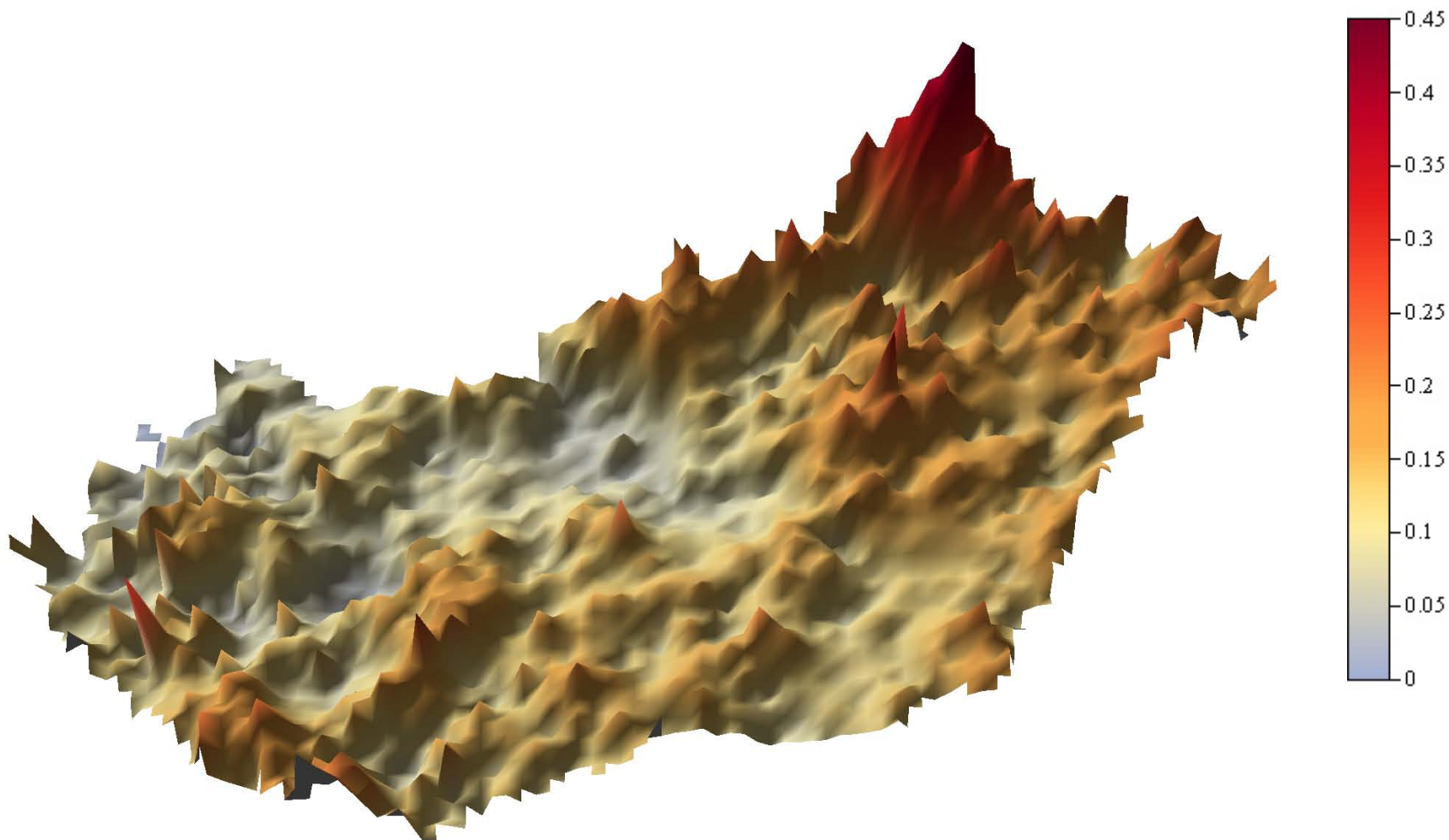
(*) Regional dispersion is not applicable for Estonia, Ireland, Cyprus, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta and Slovenia; Croatia, 2001 and 2008.

Regisztrált munkanélküliek aránya a 15-64 éves népességben (1991)

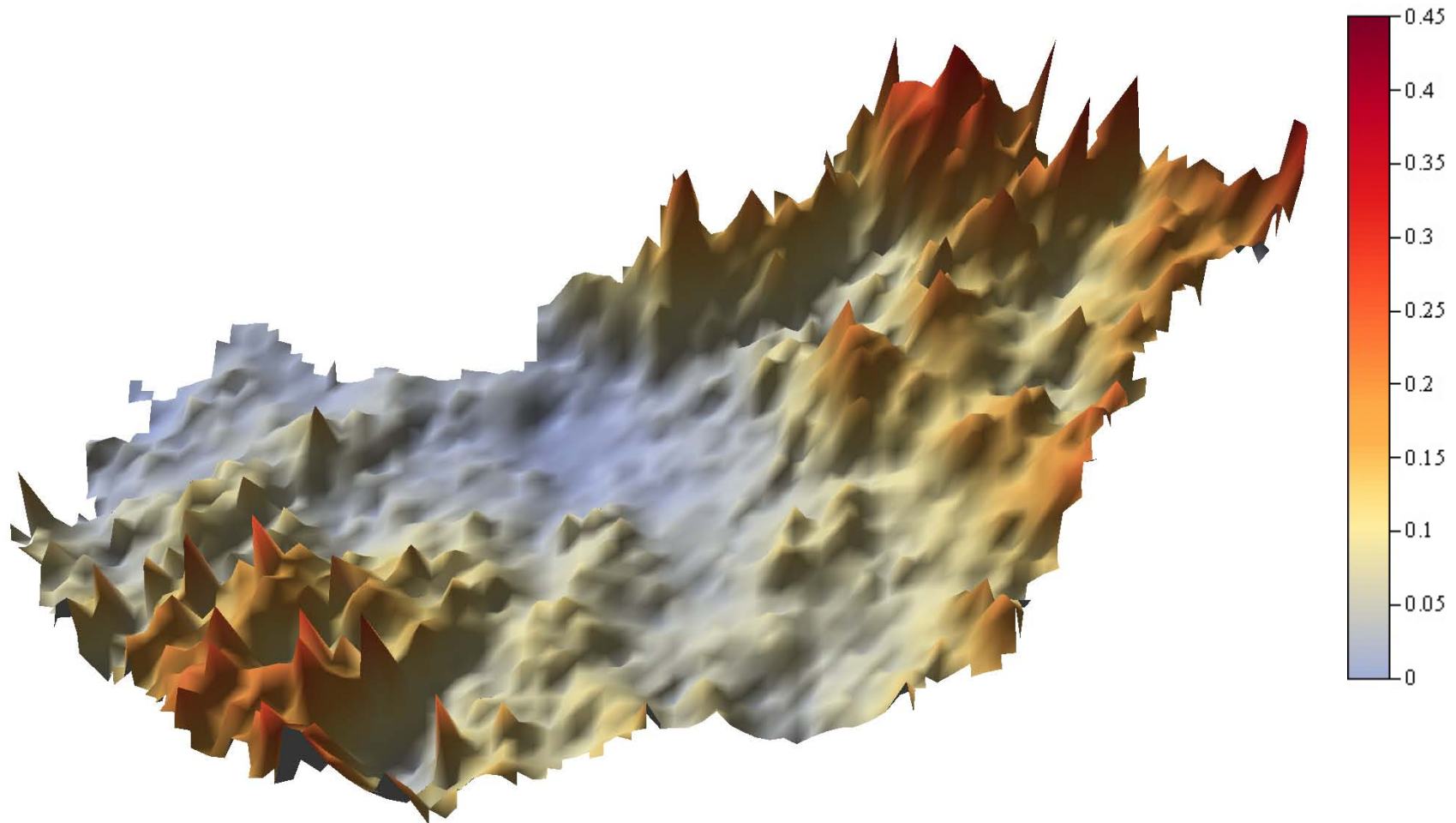
Forrás: MTA KRTK Adatbank. Készítette: Göndör László

Regisztrált munkanélküliek aránya a 15-64 éves népességben (1993)

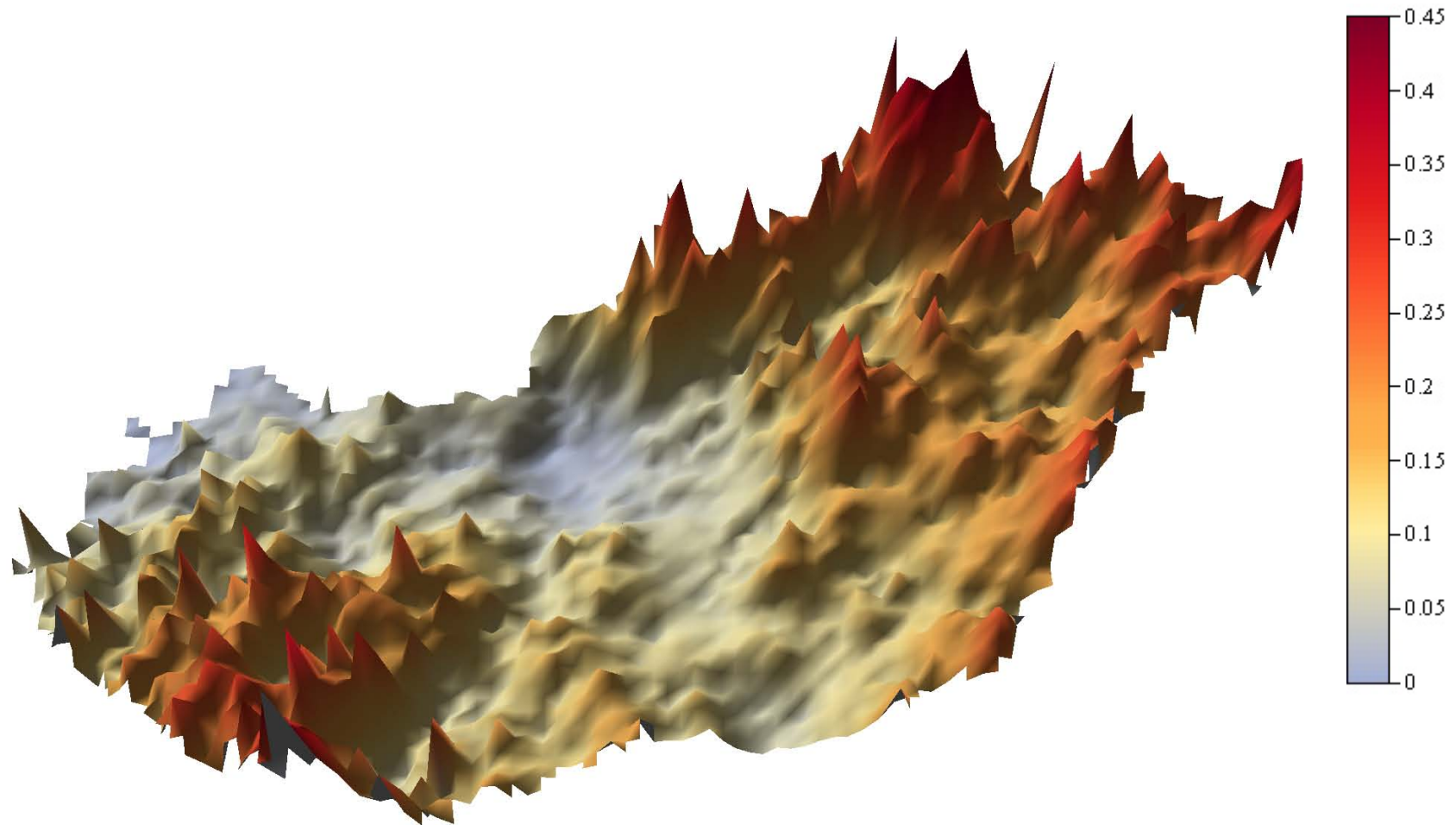
Forrás: MTA KRTK Adatbank. Készítette: Göndör László

Regisztrált munkanélküliek aránya a 15-64 éves népességben (2007)

Forrás: MTA KRTK Adatbank. Készítette: Göndör László

Regisztrált munkanélküliek aránya a 15-64 éves népességben (2011)

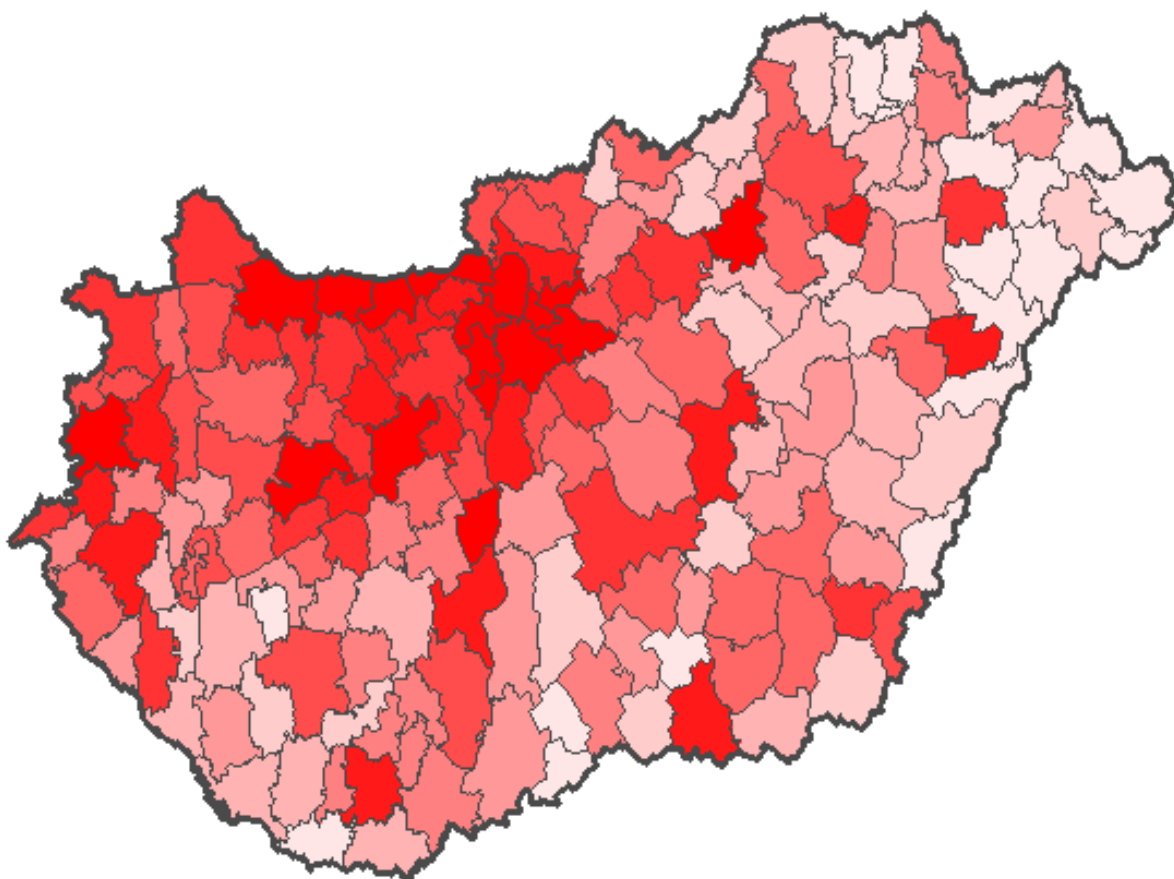

Forrás: MTA KRTK Adatbank. Készítette: Göndör László

Egy lakosra jutó adózott jövedelem (2008)

19

Egy lakosra jutó jövedelem (ezer Ft)

Időpont:

2008. év

Területi szint:

Statisztikai kistérségek

Csoportosítás:

Egyenlő elemszám

Csoportok száma:

10

Létrehozta:

andras

374.57 - 481.53

483.77 - 525.87

526.09 - 568.87

569.54 - 605.51

607.89 - 641.16

643.33 - 713.13

718.17 - 773.71

778.01 - 829.93

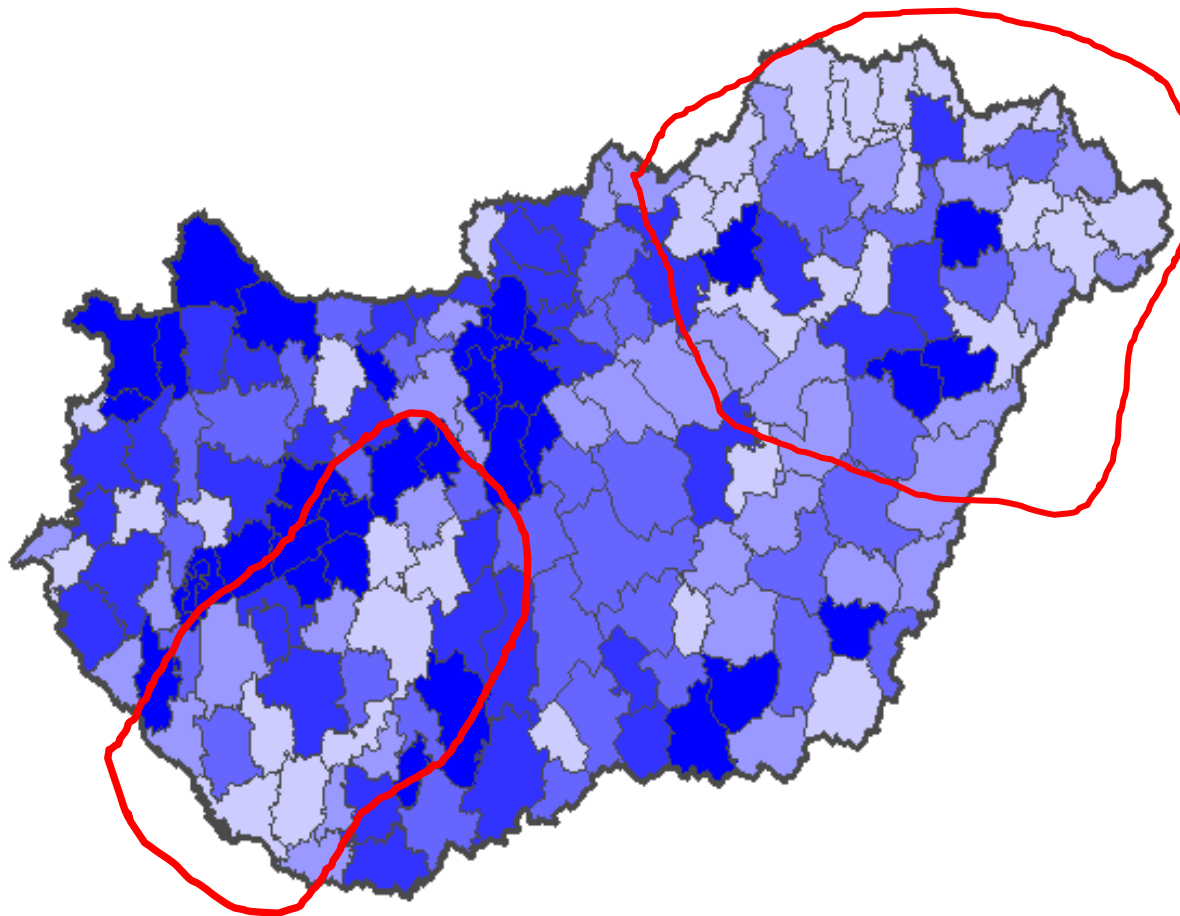
832.83 - 928.41

944.08 - 1217.20

Születéskor várható élettartam (2010)

20

Születéskor várható élettartam (év)

Időpont:

2010. év

Területi szint:

Statistikai kistérségek

Csoportosítás:

Egyenlő elemszám

Csoportok száma:

5

Létrehozta:

Bublik.Bence

67.83 - 72.22

72.28 - 73.10

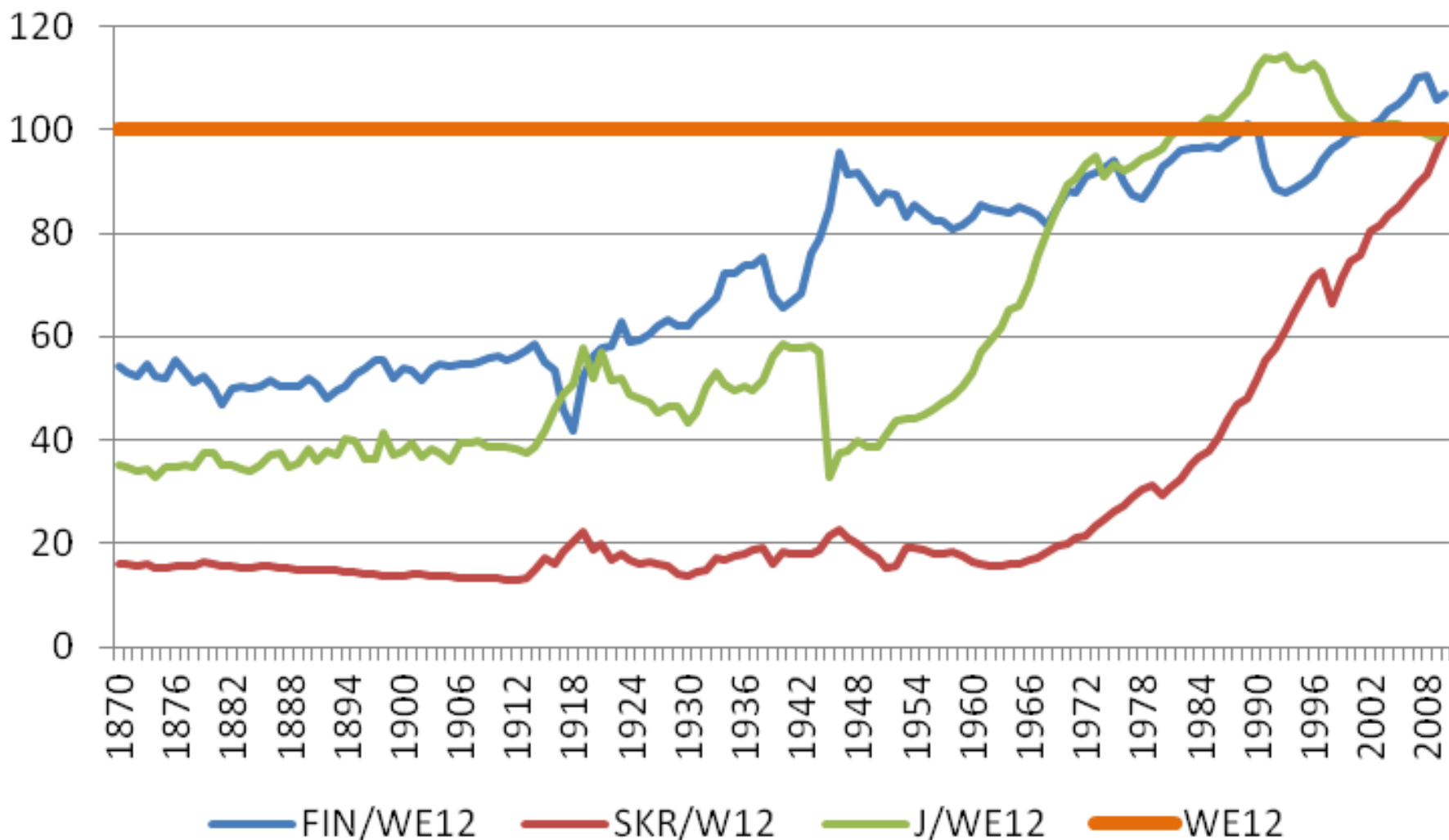
73.11 - 74.01

74.03 - 75.05

75.06 - 77.86

GDP/fő alakulása Finnországban, Dél-Koreában és Japánban (1870-2010, WE12 = 100%)

21

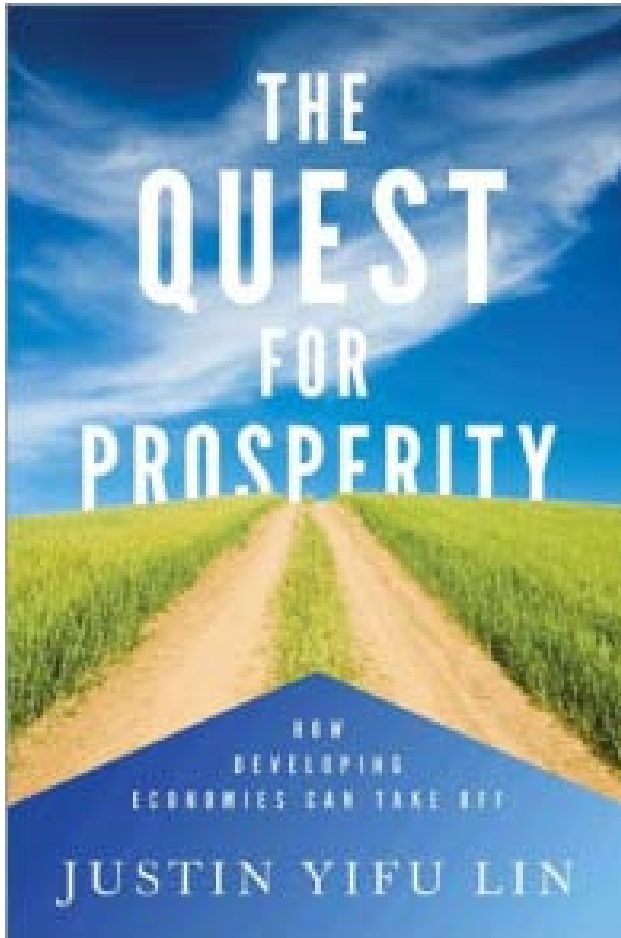

Forrás: Maddison Project <http://www.ggd.net/maddison/maddison-project/home.htm>

II. A növekedés forrásai

A Szent Grál keresése

23

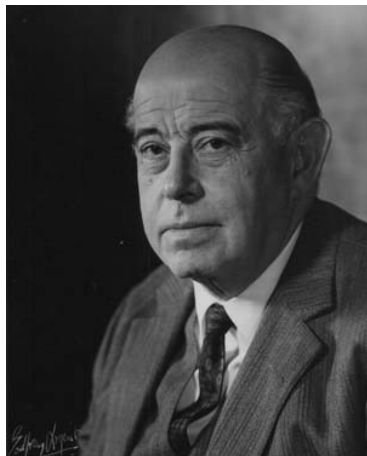

- **Stilizált tényeken alapuló elemzés**
- **Tradicionális közgazdasági analízis**
- **Komplex közgazdasági rendszerek elemzése**

Justin Yifu Lin: The Quest for Prosperity, How Developing Economies Can Take Off , Princeton University Press. Princeton 2012.

1. Stilizált tényeken alapuló elemzés

24

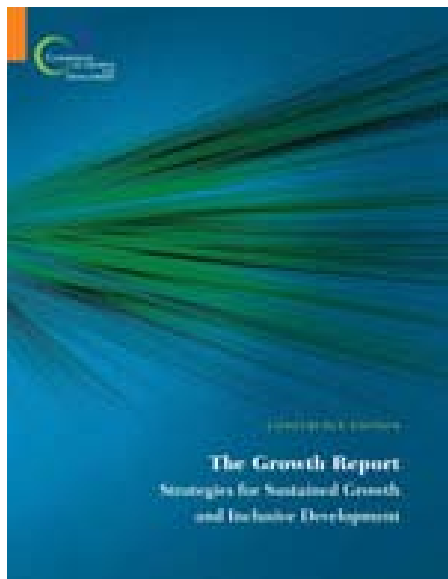
- **Kaldor, N.**, Capital Accumulation and Economic Growth, in: The Theory of Capital. Macmillan&Co LTD. 1961.

- **Michael Spence** (Chair), The Growth Report: Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development, Commission on Growth and Development. IBRD-WB, Washington. 2008.

A sikeres felzárkózást elérő 13 ország közös jellemzői

25

1. **Nyitott, export orientált, a világgazdaságba szervesen integrálódott gazdaság,**
2. **Makro-ökonómiai stabilitás, alacsony infláció, fenntartható közkiadások,**
3. **Magas beruházási és megtakarítási hányad,**
4. **A források piaci allokációja, igazodás a világpiaci árakhoz,**
5. **Hiteles, társadalmi befogadásra törekvő, tehetséges kormányzás.**

Rossz ötletek

26

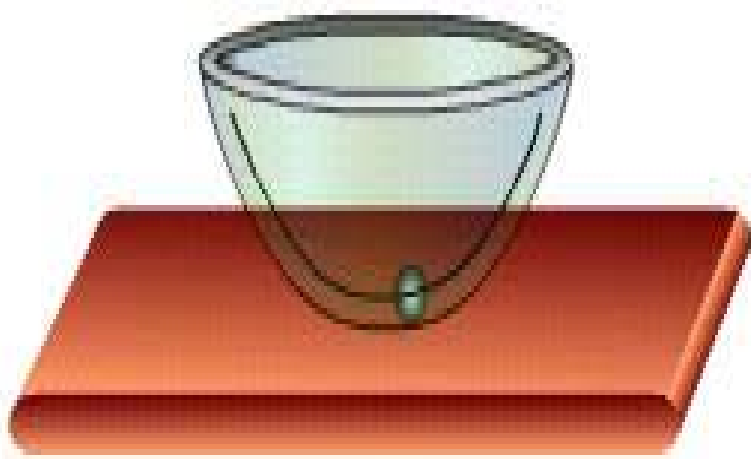
- ❑ **Energiaárak szubvencionálása**
- ❑ **Munkanélküliség csökkentésére közfoglalkoztatás**
- ❑ **Költségvetési hiány csökkentése hosszú távon megtérülő közkiadások visszafogásával**
- ❑ **Speciális szektoroknak, ágazatoknak, vállalatoknak, foglalkozásoknak - nem szigorú feltételekhez kötött, nem szigorúan limitált időtartamra - nyújtott szubvenciók, védőintézkedések**
- ❑ **Kísérletek az árak közvetlen szabályozására**
- ❑ **Exportkorlátozások**
- ❑ **Urbanizációs folyamatok visszafogása**
- ❑ **Környezetvédelmi szempontok háttérbe szorítása**
- ❑ **Ráfordításokkal, beiskolázási arányokkal operáló és nem az oktatás minősége alapján vezérelt oktatáspolitiká**
- ❑ **Közalkalmazottak alulbérezése**
- ❑ **Pénzügyi szervezetek nem megfelelő szabályozása**
- ❑ **Túl korai valutafelértékelés**

2. Tradicionális közgazdasági analízis

27

Tradicionális közgazdasági narratíva

Milyen a „normális” gazdaság?

(a)

- Redukcióval, analízissel és aggregálással megismerhető
- A valószínűségek általában normális eloszlásúak
- A reakciók lineárisak
- Az egyének egymás közötti interakciója elhanyagolható
- Racionális szereplők
- Teljes információ
- Egyensúlyi állapot
- Önérdek
- Láthatatlan kéz

Az oktatás minőségének hatása a gazdasági növekedésre

28

The High Cost of Low Educational Performance

THE LONG-RUN ECONOMIC IMPACT
OF IMPROVING PISA OUTCOMES

Programme for International Student Assessment

**Eric A. Hanushek - Ludger
Woessmann**

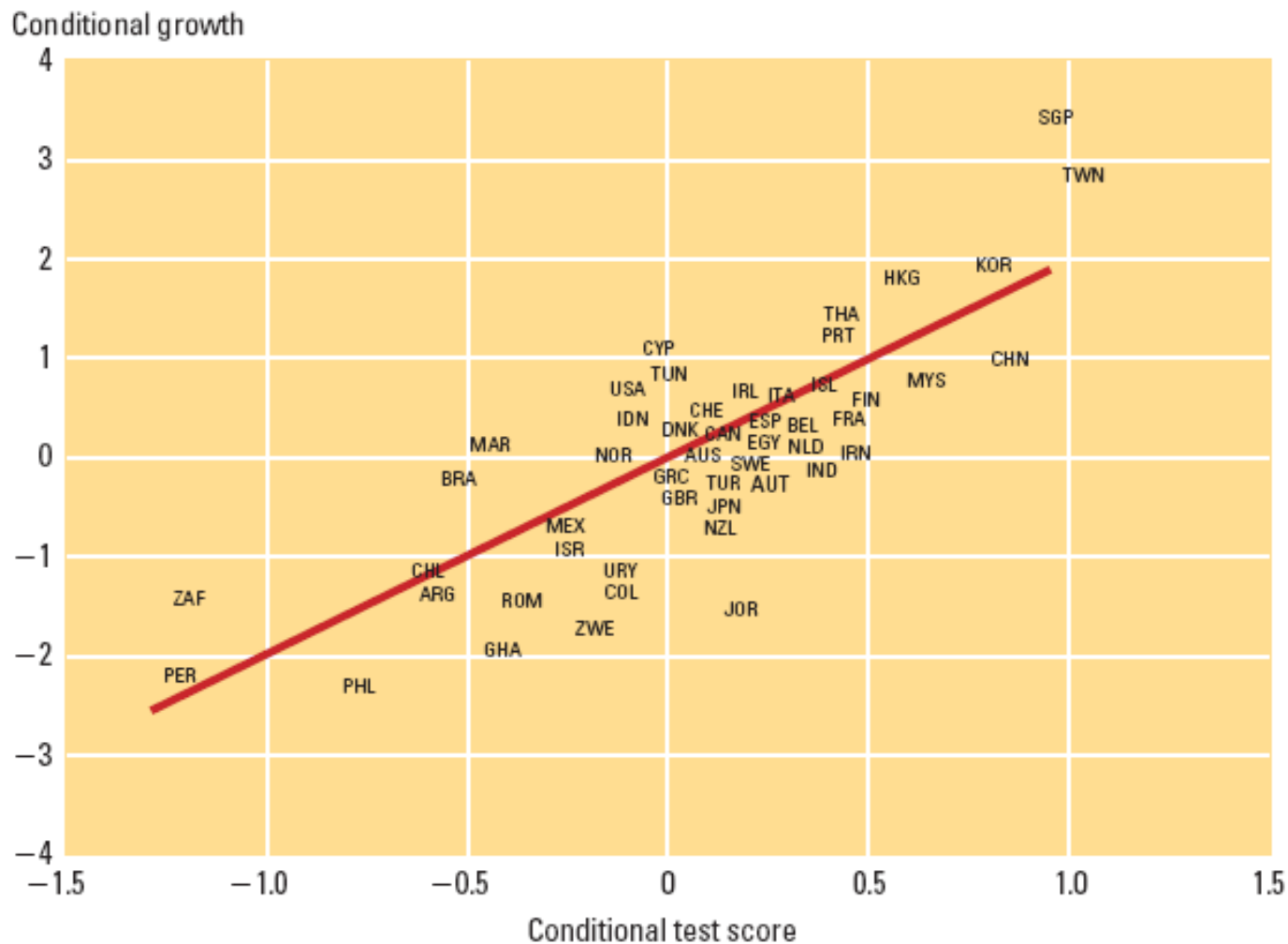
50 ország (1960 – 2000)

**A PISA teszteredmények és a
hosszú távú növekedés
összefüggése,
szimulációs elemzések.**

**Eric A. Hanushek - Ludger Woessmann:
The high cost of low educational
performance. The long-run economic
impact of improving PISA outcomes**

Erős kapcsolat a mért kompetencia- szintek és a gazdasági növekedés között

29

coef = 1.9804387, se = .21707105, t = 9.12

Forrás: Hanushek – Woessmann, 2011

Eredmények

- **Erős összefüggés a normált kompetencia-szintek és a hosszú távú növekedés között;**
- **NEM az iskolázottság mértéke, hanem az oktatás MINŐSÉGE számít;**
- **Nem pusztán korreláció, hanem empirikus vizsgálatok tömegével alátámasztott OKSÁGI kapcsolat;**
- **A HOSSZÚ távú hatások számszerűsítése**

Mi a baj a történettel?

31

- A kapcsolat gyenge
- Nem magyarázza a meglévő különbségeket
- Nem ad reményt a rövid-közép távú utolérésre
- Nem ad útitervet, nincs használható narratíva a részletek kidolgozásához
- Nem ad motivációt a kormányzat rövid távú szakpolitikai intézkedései számára
- Nem magyarázza a folyamatok robbanásszerű felgyorsulását, vagy éppen beragadását

3. Komplex közgazdasági rendszerek elemzése

32

Komplex rendszerek közgazdaságtana

„Anomáliák” a „normális” gazdaságban

- Nem lineáris hatások
- Interakciók
- Hálózatok
- Tanulás
- Fejlődés
- Megfolyások
- Beragadások
- Útfüggőség
- Önszabályozás
- Hatványeloszlás, túl sok az extrém esemény
- A döntések nem racionálisak
- Tartós nem-egyensúlyi állapotok
- Törékenység

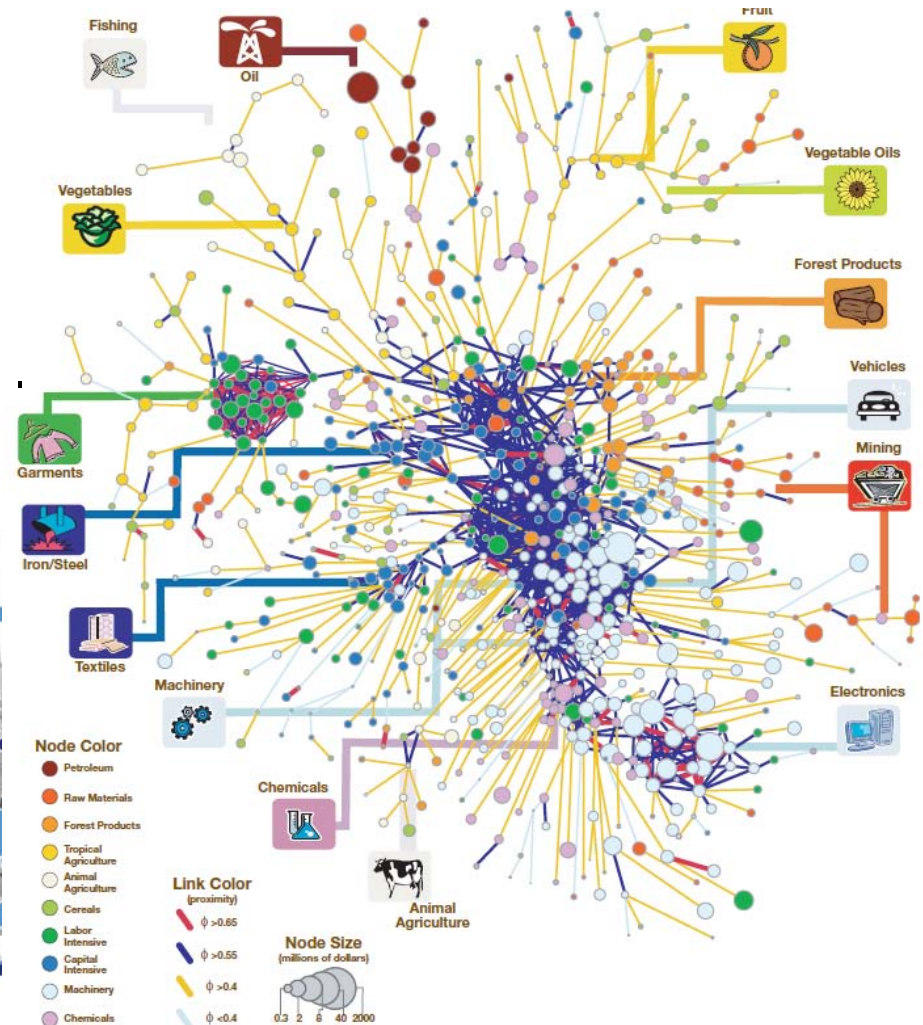
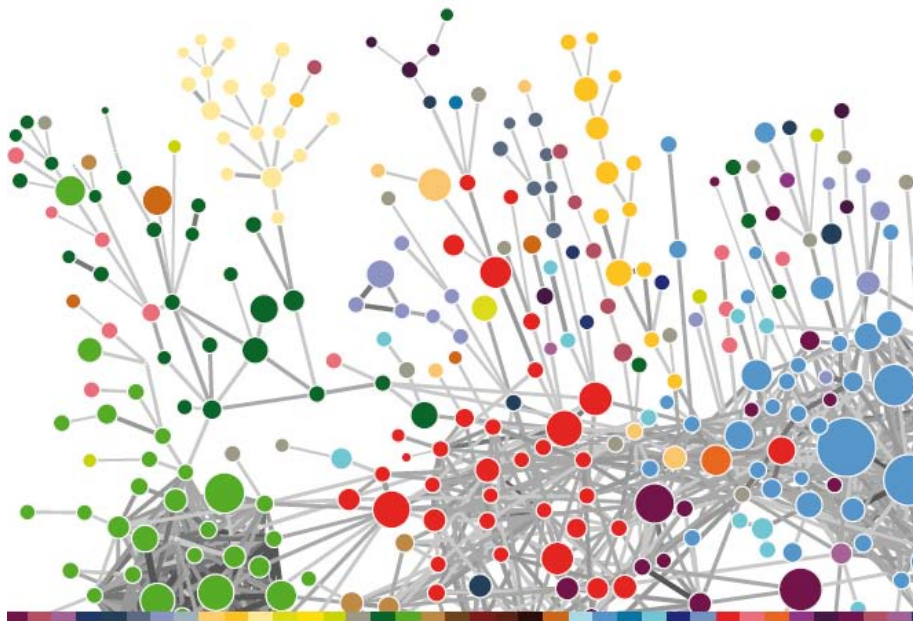
Új metaforák: az ERDŐ és a TERMELÉSI TÉR

33

THE ATLAS OF ECONOMIC COMPLEXITY

MAPPING PATHS TO PROSPERITY

Hausmann, Hidalgo et al.

Komplexitás és prosperitás

34

- ❑ Egy ország prosperitása függ a munkaerő által elsajátított tudás mennyiségétől és minőségétől
- ❑ Explicit és hallgatólagos tudás
- ❑ A képességek diverzitása
- ❑ A képességek exkluzivitása

Képességek (Capabilities)

35

- **Az emberi és fizikai tőke, a jogrendszer, a különböző intézmények minősége az adott országban;**
- **Vállalati szinten mindaz a tudás, knowhow, munkatapasztalat amelyet az adott vállalat dolgozói birtokolnak;**
- **Szervezési képességek melyek képessé teszik a vezetőket arra, hogy alakítsanak, irányítsanak olyan tevékenységeket, melyek jelentős létszámú csoportok kooperációját igénylik.**

A „termelési tér” és a gazdasági fejlődés

- A gazdasági fejlődés lényegében egy tanulási folyamat, amelyben egy ország egyre bonyolultabb termékek és szolgáltatások előállításához szükséges ismereteket sajátít el,
- ez a folyamat egyre komplexebb képességek elsajátítását igényli annak érdekében, hogy képesek legyünk magasabb termelékenységgű tevékenységek végzésére.

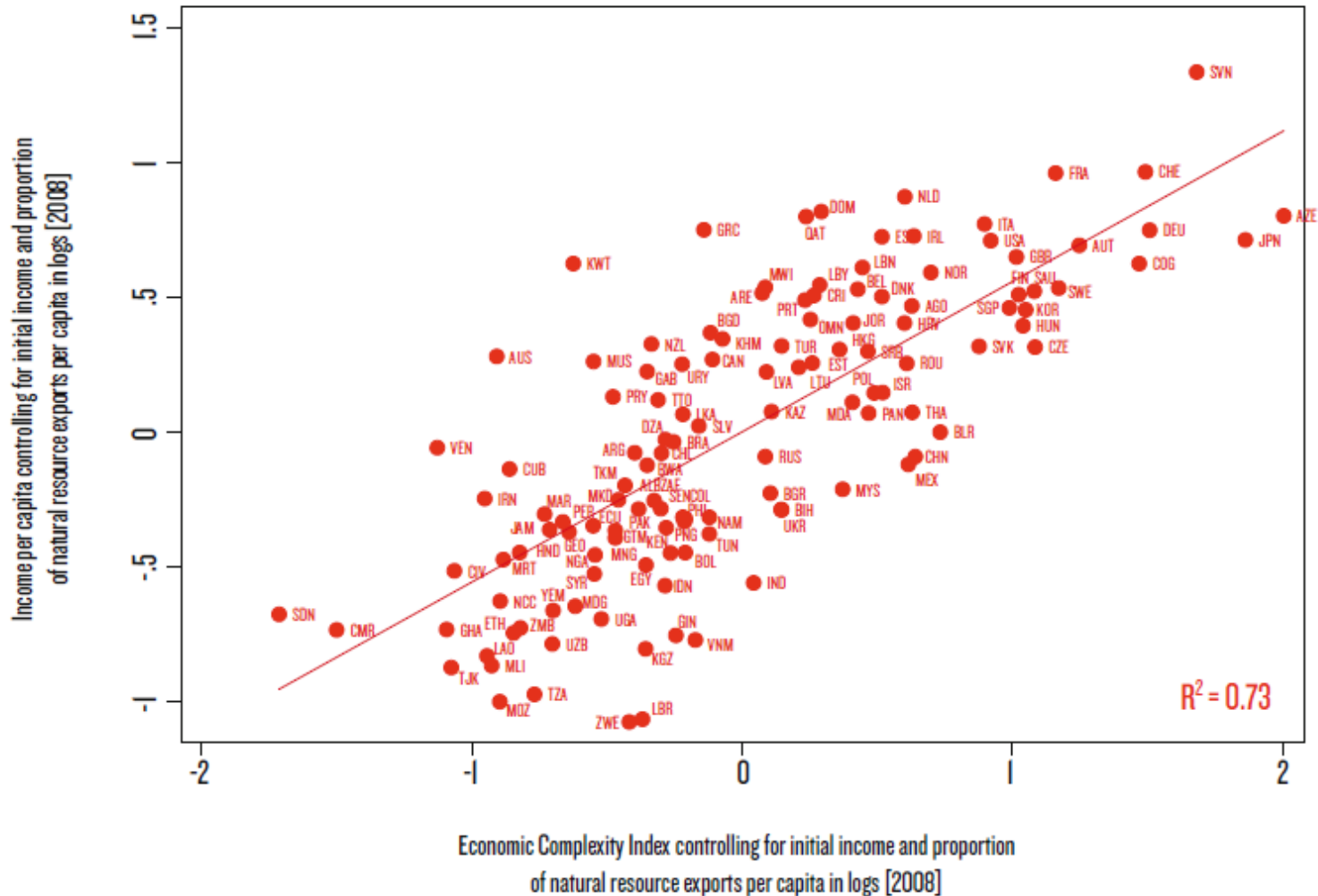
Termelési tér – útfüggőség

37

- A fejlődés során az országok olyan új termékek előállítására törekszenek, melyek a korábbiakhoz hasonló ismereteket igényelnek.**
- A termelési térben a távolság két termék között az előállításukhoz szükséges képességek különbözőségétől függ.**
- A termelési tér elemzésével be tudjuk azonosítani azokat a fejlesztési irányokat, melyek végrehajtásához szükséges képességeink megvannak illetve megszerezhetők.**

Gazdasági fejlettség és komplexitás

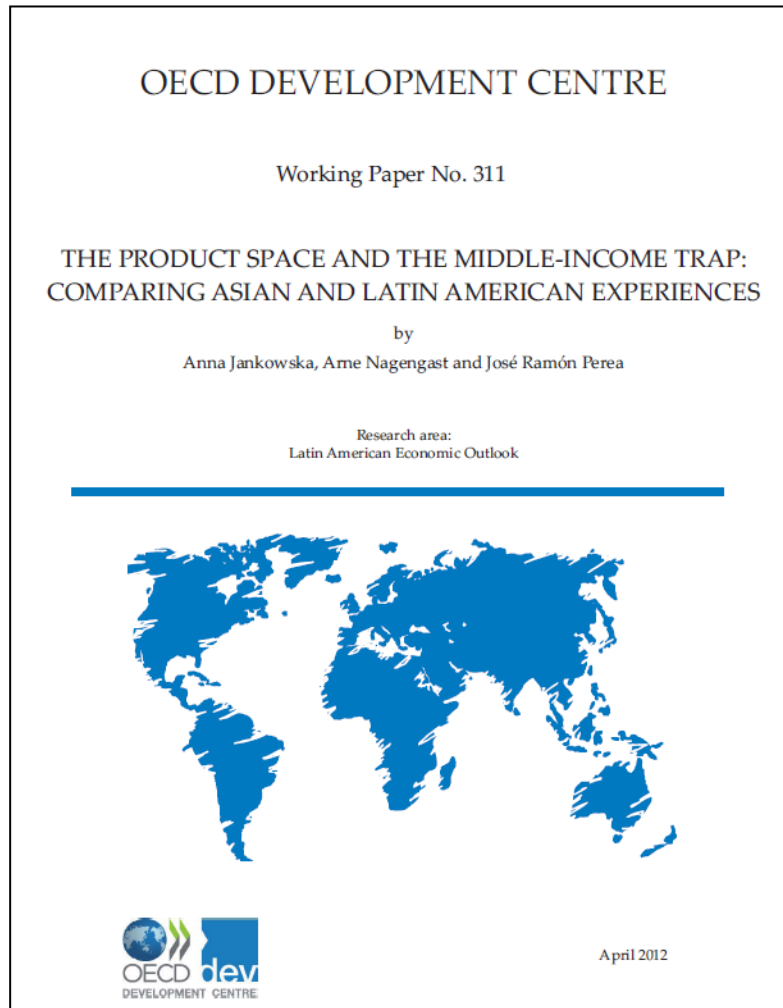
38

III. Szakpolitikai megfontolások

A. Jankowska et al. (2012), The Product Space and the Middle-income Trap: Comparing Asian and Latin American Experiences. OECD Development Centre. WP No. 311.

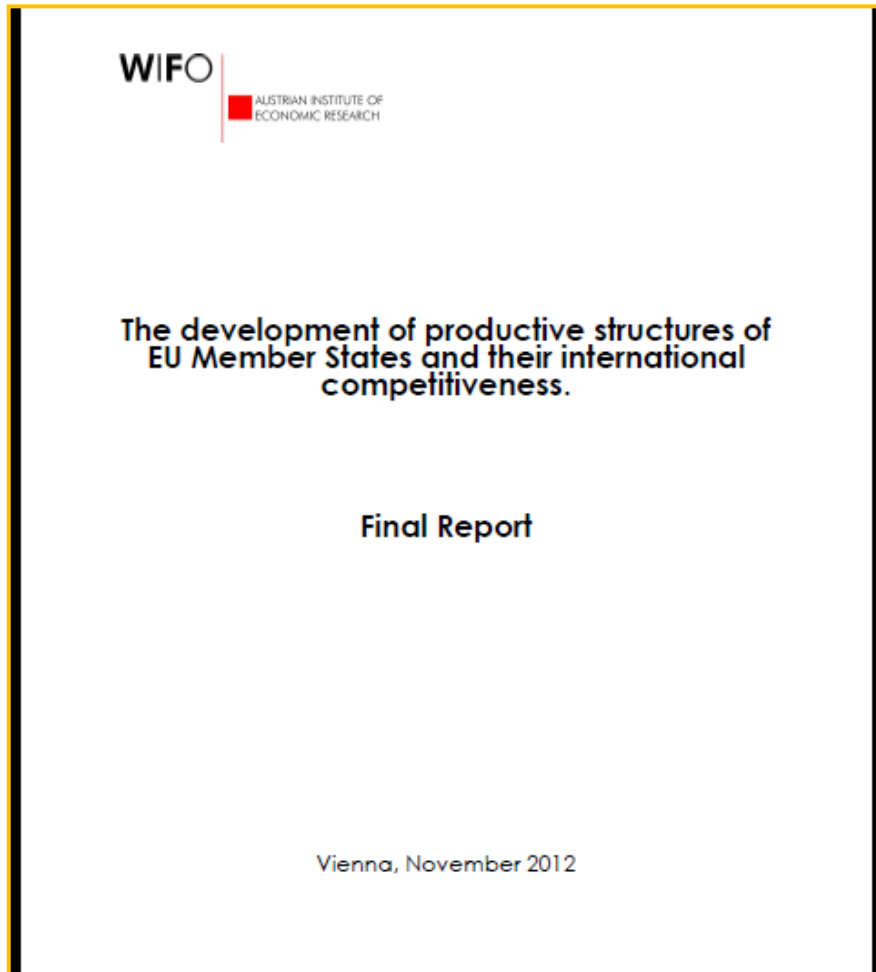
40

A sikeres szerkezeti változások során a közelségi megfontolások alapján, a kapcsolódó ágazatokra való kiterjeszkedéssel az adott ország képes a már meglévő képességek felhasználására, miközben új képességeket halmoz fel.

Reinstaller, A. (2012): The development of productive structures of EU Member States and their international competitiveness. EU Commission. WIFO. Vienna.

41

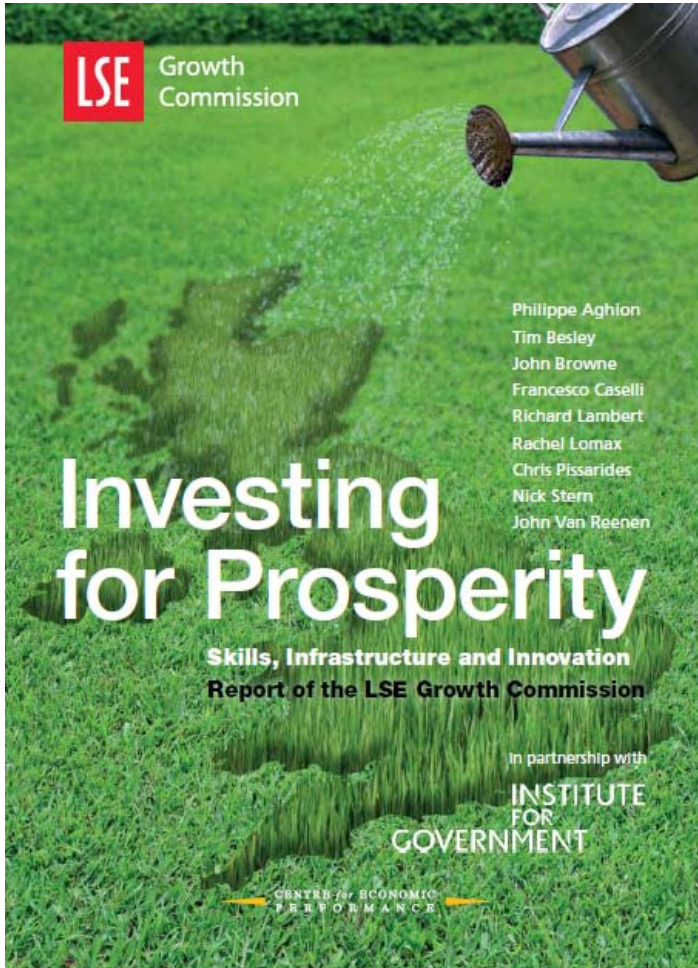

A siker és a kudarc a „termelési tér” narratívájának szempontjából

- Koordinált szakpolitikai intézkedések különösképpen az oktatás, az infrastruktúra fejlesztés, az innováció területén fontos szerepet játszanak a gazdasági szerkezet fejlődésében és a szükséges keretek biztosításában.
- Az összehasonlító elemzések megerősítik az alapos szakpolitikai tervezés és megvalósítás jelentőségét.

LSE: Growth Commission Report 2013

42

„A képzésbe, az infrastruktúra fejlesztésébe és az innováció ösztönzésébe történő megfelelő beruházások hiányában tartós strukturális feszültségek keletkeztek a gazdaságban. Mindezek arra vezethetők vissza, hogy nem sikerült stabil tervezési gyakorlatot kialakítani, nincs stratégiai vízió, politikai konszenzus a növekedést ösztönző intézkedésekről. Ezen változtatni kell, ha a jelenlegi és a jövőben várható kihívásokra válaszolni szeretnénk.”

(Aghion, F. et al., Investing for prosperity, Centre for Economic Performance, London 2013.)

LSE Growth Manifesto

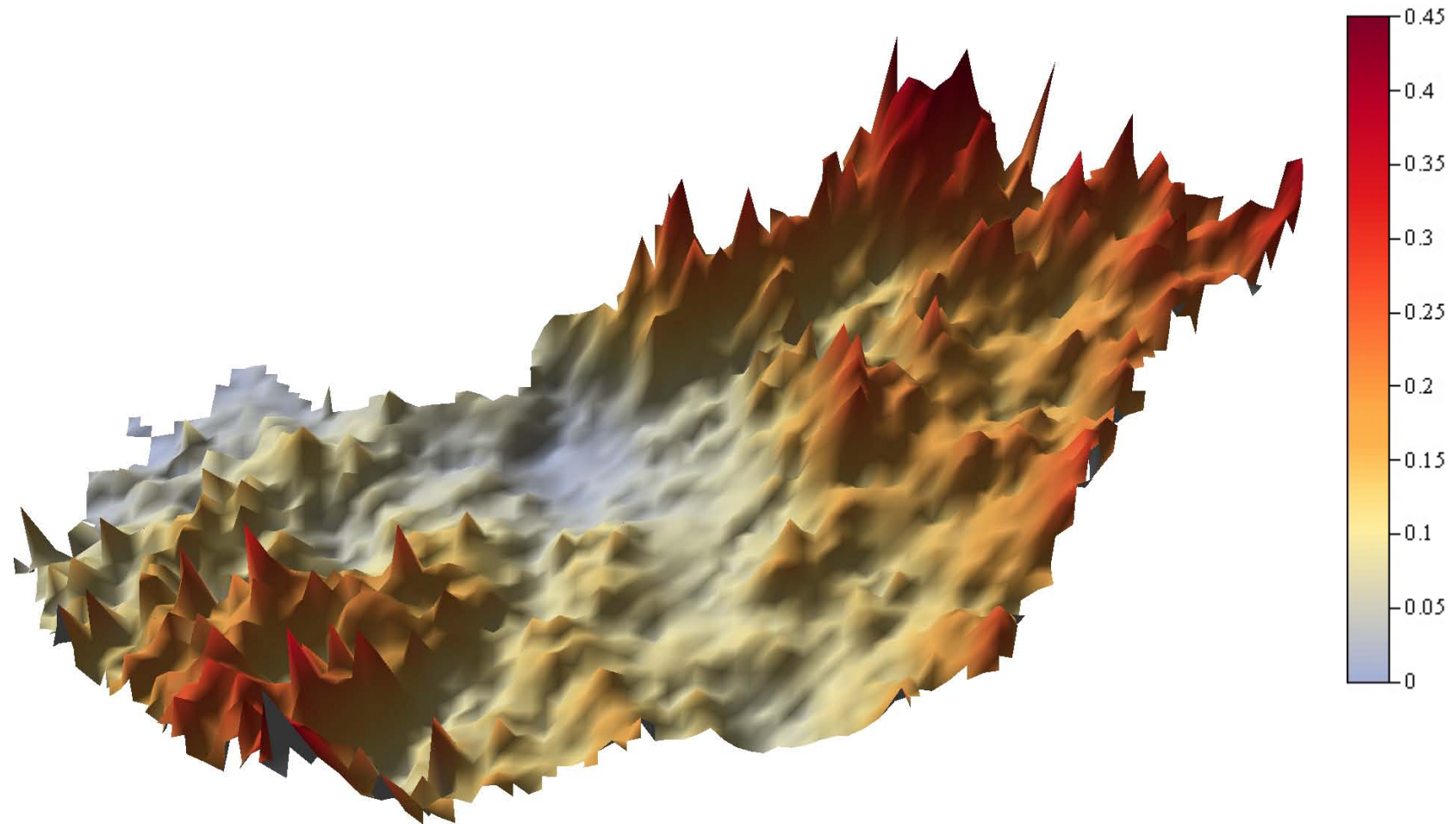
43

- **Az oktatási rendszer minőségének javítása annak érdekében, hogy a növekedés ne a kirekesztést, hanem a társadalmi befogadás és kohézió növekedését eredményezze.**
- **A vállalkozási infrastruktúra kiszolgálására alkalmas intézményrendszer kialakítása és megerősítése.**
- **A magánberuházások és innovációk pénzügyi támogatásának ösztönzése.**
- **Független Nemzeti Növekedési Tanács létrehozása azzal a céllal, hogy tényekre alapozott, a gazdaság növekedését elősegítő szakpolitikai reformjavaslatokat és azok szigorú értékelésére alkalmas rendszereket dolgozzon ki.**

Ami a legfontosabb

- **A gazdaság komplexitásának növelése nem csupán a munkaerő képességeinek növelését, hanem a helyi társadalmak tágabban értelmezett képességek fejlesztését követeli meg (bizalom, kooperáció ...).**
- **Nem csupán a tudás növelése a feladat, hanem a készségek komplex egészséges ökoszisztémájának fejlesztése.**
- **Ez a feladat messze túlnő az iskolarendszer fejlesztésén, a helyi társadalmak kooperációját, aktivitását, autonómiáját kell erősíteni minden lehetséges eszközzel.**

Regisztrált munkanélküliek aránya a 15-64 éves népességben (2011)

Forrás: MTA KRTK Adatbank. Készítette: Göndör László

Daron Acemoglu and James A. Robinson:

Economics versus Politics: Pitfalls of Policy Advice,

Journal of Economic Perspectives—Volume 27, Number 2. 2013.

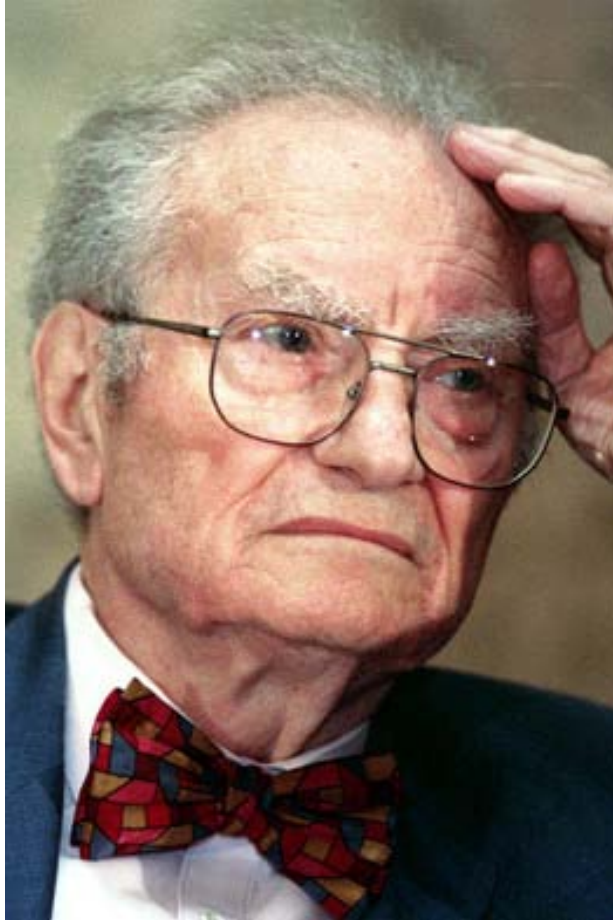
46

„... economic policy should not just focus on removing market failures and correcting distortions but, ... its implications for future political equilibria should be factored in. It thus calls for a different framework Much of the conceptual, theoretical, and empirical foundations of such a framework remain areas for future work.”

„... a gazdaságpolitika nem csupán a piaci kudarcok kijavítását, a hibák korrekcióját jelenti. Hanem ... figyelemmel kell lennie a politikai egyensúlyok várható alakulására is. Ez új gondolkodási keretet igényel. Egy ilyen új keret elméleti és empirikus megalapozása a jövő feladata.”

Samuelson, Paul (1969), "The Way of an Economist", in *Proceedings of the Third Congress of the International Economic Association*, London: Macmillan, pp. 1–11.

47

„... as we grapple with the ever changing problems of the modern world ... we know we must put aside the pictures and souvenirs of the past, and we must turn a youthful eyes to meet the **emerging** universe.”

„...miközben hadakozunk az állandóan változó modern világ problémáival ... félre kell tennünk a múlt képeit és emlékeit és késznek kell lennünk arra, hogy fiatal szemekkel lássuk a körülöttünk **kibontakozó** univerzumot.”

Köszönöm a figyelmet!

fazekas@krtk.mta.hu